

Op 18 december 2018 zijn bij de raadsgriffie vragen binnen gekomen van de heer Robin Wessels van de fractie GroenLinks gericht aan de voorzitter van de Raad op grond van ex artikel 35 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de Raad. Het college van Burgemeester en Wethouders beantwoordt de vragen als volgt.

Betreffende beantwoording schriftelijke vragen van de heer Robin Wessels (GroenLinks) inzake Lichtvervuiling in Enschede.

Inleiding op de vragen door de heer Wessels

Uit onderzoek naar lichtvervuiling van de gezamenlijke natuur- en milieufederaties, blijkt dat de hoeveelheid naar boven uitgestraald licht in de Twentse steden toeneemt, terwijl het in de meeste Nederlandse steden afneemt¹.

Lichtvervuiling, licht dat naar boven straalt, zorgt ervoor dat het 's nachts in ons land vrijwel nergens nog echt donker is en het verstoort daardoor het bioritme van veel dieren en ook van mensen. Daarnaast is het deel van het licht dat de hemel in straalt, en dus niet ten goede komt aan menselijke activiteiten, veelal verspilde energie. Eén van de meest zinvolle maatregelen in het kader van duurzaamheid en de energietransitie is het tegengaan van energieverspilling.

1. Bent u op de hoogte van het onderzoek waaruit blijkt dat, tegen de landelijke trend in, juist in de Twentse steden de hoeveelheid lichtvervuiling is toegenomen? Zo ja, wat is daarop uw eerste reactie?

Ja. Als u tenminste hiermee bedoelt het rapport “De 50 grootste steden van Nederland ‘s nachts van boven bekeken” met datum oktober 2018 opgesteld in opdracht van Natuur en Milieufederaties.

We zijn blij dat uit dit onderzoek blijkt dat de vijf onderzochte Overijsselse steden een relatief lage waarde voor het opgaand licht hebben. Dit ook in vergelijking met soortgelijke steden. De lichte stijging die in het rapport voor alle Overijsselse steden is geconstateerd kunnen we niet verklaren, dit kan vele oorzaken hebben.

In Enschede vinden we als College de aanpak van lichtvervuiling belangrijk en zetten hier bijvoorbeeld in de openbare ruimte al langere tijd op in. We nemen verschillende maatregelen (zie vraag 3).

2. Hoe verklaart u de toename van lichtvervuiling in Enschede?

Aan de hand van de in het rapport gepresenteerde gegevens en de wijze van onderzoek (zie ook de inleiding van het rapport) kunnen wij de uit het rapport naar voren komende lichte stijging niet verklaren. Lichtvervuiling kan ook vele oorzaken hebben en kan veroorzaakt worden door alle soorten lichtbronnen, zoals ook van particulieren en bedrijven.

¹ <https://www.tubantia.nl/regio/nederland-wordt-donkerder-maar-twentse-steden-juist-niet~a3768147/>

3. Welke maatregelen zijn er mogelijk om in Enschede lichtvervuiling tegen te gaan en welke van die maatregelen is het College bereid te nemen?

We zetten in Enschede actief in op maatregelen om lichtvervuiling tegen te gaan. Enkele voorbeelden van maatregelen die wij als College al nemen tegen lichtvervuiling zijn:

- *Duurzame openbare verlichting met zo weinig mogelijk onnodig lichtgebruik:* Alle nieuwe en te vervangen openbare verlichting in de gemeente Enschede wordt wat betreft lichtsterkte op de ondergrens van de landelijke en Europese lichtnorm aangelegd. Waarbij we conform het door u als Raad vastgestelde "Beleidsplan openbare verlichting 2018 - 2021" ook duurzame energiezuinige verlichting toepassen.
- *Inzet lampen en -kappen in de openbare ruimte die onnodige lichtuitstraling naar boven beperken:* De lampen en lampenkappen die we gebruiken in de openbare ruimte zijn gericht gekozen op hun efficiëntie en het voorkomen van lichtvervuiling.
- *Dimmen van verlichting:* In de nachtelijke uren tussen 22:30 uur - 06:00uur worden alle nieuwe led lampen gedimd.
- *We plaatsen in principe geen verlichting in parkjes en speelplekken in de openbare ruimte,* behalve in een aantal stadsparken.
- *We zetten in op vermindering van openbare verlichting in het buitengebied, conform het beleidsplan openbare verlichting:*
- *Aanvragen led schermen getoetst op lichtwaarden:* Bij aanvragen voor plaatsing van led schermen (reclame) toetsen we al aan de maximale lichtwaarden en brandtijden. Ook verwijzen we daarbij naar de richtlijn lichthinder van de Nederlandse stichting voor verlichting(NSVV, versie 2017). Omdat er in het huidige reclamebeleid uit 2008 nog niet is opgenomen hoe we hier al in de praktijk mee omgaan, is een actualisatie van dit beleid in voorbereiding om de huidige werkwijze en de geldende criteria ook in een beleidsregel vast te leggen. Wij komen op korte termijn (eerste helft 2019) met deze beleidsregel.
- *Reclame in de openbare ruimte:* Rond reclame in de openbare ruimte hebben we contractuele afspraken met de exploitanten gemaakt in lijn met de richtlijn lichthinder van de NSVV. Dit betekent in de praktijk dat in de huidige objecten in 2013/2014 verlichtingsmiddelen zijn aangebracht die duurzamer zijn (minder stroomverbruik en minder lichthinder). Ook wordt aangesloten bij het dimregime, zoals we dit voor de openbare verlichting in Enschede gebruiken.

Daarnaast zijn er in de openbare ruimte uiteraard aanvullende maatregelen mogelijk, die echter vaak veel geld kosten. Daarom heeft het College mede vanuit het door u vastgestelde Beleidsplan openbare verlichting voor deze aanvullende maatregelen niet gekozen.

Vervolg inleiding op onderstaande vragen door de heer Wessels:

Een groot deel van de lichtvervuiling komt door straatverlichting. Gelukkig zijn er allerlei technieken om lichtvervuiling door straatverlichting te minimaliseren, bijvoorbeeld door het gebruik van armaturen die geen licht naar boven uitstralen of het op rustige momenten dimmen van verlichting. Ook is er in ons buitengebied enkele jaren geleden een pilot geweest met groene straatverlichting. Volgens deskundigen zouden dieren daar veel minder last van ondervinden.

4. Welke methoden worden in Enschede al ingezet om lichtvervuiling door openbare verlichting te minimaliseren?

We zetten een groot aantal maatregelen in om lichtvervuiling door openbare ruimte te minimaliseren. Voor een overzicht verwijzen wij u naar vraag 3.

5. Wat zijn de resultaten van de pilot met groene verlichting in het buitengebied?

De groene verlichting bleek niet breed toepasbaar. Het bleek voor de fauna niet het gewenste effect te hebben. Ook blijkt dat de groene kleur van de verlichting niet voldoende is voor gebruikers om het gewenste veiligheidsgevoel te kunnen bieden, mede omdat in de groene verlichting kleuren van bijvoorbeeld verkeersborden niet goed te herkennen zijn. Daarom wordt de groene verlichting in Enschede niet breder toegepast.

6. Ziet het College mogelijkheden om lichtvervuiling door openbare verlichting verder te beperken? Bijvoorbeeld door ook elders binnen onze gemeente groene verlichting of andere innovatieve vormen van verlichting toe te passen? Zo nee, waarom niet?

We zetten als College met een groot aantal maatregelen actief in op het voorkomen van lichtvervuiling en blijven daarbij ook zoeken naar nieuwe mogelijkheden. We zoeken hierbij altijd naar een balans tussen onderwerpen als sociale en verkeersveiligheid, lichtvervuiling, inzet van beschikbare technieken en kosten. Verschuiven van de balans komt ten goede aan het ene onderwerp en geeft een nadeel voor een ander onderwerp. Zo kan meer inzet op beperking van lichtvervuiling (met de huidige stand van de techniek) ten koste gaan van de sociale en verkeersveiligheid.

Vervolg inleiding op onderstaande vragen door de heer Wessels:

Eén van de oorzaken van de toenemende hoeveelheid licht is de opkomst van led-reclameschermen in en rond onze steden. Ook in Enschede zijn er de laatste jaren vele geplaatst. Deze schijnen veelal dag en nacht, ook op momenten dat er nauwelijks publiek is om de boodschappen tot zich te nemen. Ook het aanschijnen van monumenten, wat vanuit esthetisch oogpunt zeer begrijpelijk is, kan bijdragen aan lichtvervuiling, net zoals sommige evenementen waar met veel licht de hemel in wordt geschenen.

7. Welk beleid heeft de gemeente m.b.t. het plaatsen van led-panels, het aanschijnen van gebouwen, lichtuitstraling van evenementen en andere activiteiten waarbij veel licht wordt uitgestraald? Indien er nog geen beleid is, is het College dan bereid dit op te stellen?

Aanschijnen van gebouwen vanuit de openbare verlichting wordt, waar mogelijk, 's nachts uitgeschakeld. Daarnaast wordt getoetst aan de maximale lichtwaarden en brandtijden en verwezen naar de richtlijn lichthinder van de Nederlandse stichting voor verlichting (NSVV, versie 2017). Het uitschakelen geldt ook grotendeels voor verlichte reclames aan de lichtmasten. Ook voor overige in de openbare ruimte geplaatste reclames geldt het gemeentelijke dimregime zoals dit van toepassing is voor de openbare verlichting.

Voor het reclamebeleid, waaronder digitale reclames en schermen geplaatst door individuele particulieren en bedrijven op eigen terrein, is een actualisering in voorbereiding.

Ten aanzien van evenementen zijn in het huidige Evenementenbeleid noch in het daarbij behorende Toetsingskader evenementenvergunningen criteria opgenomen ten aanzien van de lichtuitstraling van een evenement. De vraag rijst daarbij ook of dit wel zinvol moet worden geacht, gelet op het tijdelijke en incidentele karakter van een evenement en de vaak binnenstedelijke locaties waar deze plaatsvinden.

Zie voor verdere toelichting antwoord vraag 3.

8. In hoeverre worden er met organisatoren en eigenaren van dergelijke activiteiten afspraken gemaakt om de hoeveelheid lichtvervuiling tot een minimum te beperken, zoals bijvoorbeeld het dimmen of uitschakelen van led-schermen na een bepaald tijdstip in de avond? Zijn dergelijke maatregelen in het uiterste geval ook afdwingbaar?

Voor de aanvraag van led schermen worden maximale lichtwaarden en brandtijden getoetst en verwezen naar de richtlijn lichthinder van de Nederlandse stichting voor verlichting(NSVV, versie 2017). Met exploitanten van reclameobjecten die zijn geplaatst op gemeenteground zijn contractuele afspraken gemaakt die aansluiten bij de bovengenoemde afspraken. Exploitanten kunnen op deze afspraken worden aangesproken.

In de actualisatie van het reclamebeleid wordt ook de verwijzing naar de richtlijn van het NSVV expliciet opgenomen om lichthinder te beperken (zie ook het antwoord bij vraag 3). Dat was in het huidige beleid nog niet zo nadrukkelijk opgenomen. Met deze aanpassing wordt deze richtlijn beter afdwingbaar.

Enschede, 16 januari 2019

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

E.A. Smit

dr. G.O. van Veldhuizen